

Haninge
kommun

Konceptförskola Haninge

Konceptförskola Haninge

Idén bakom konceptförskolan	s. 03
Verksamhetens utformning	s. 04
Inomhusmiljö	s. 06
Energieffektivt byggande	s. 08
Långsiktig förvaltning och underhåll	s. 09
Koncept med 6-8 avdelningar	s. 10
Koncept med 6 avdelningar - ritningar	s. 12
Koncept med 8 avdelningar - ritningar	s. 13

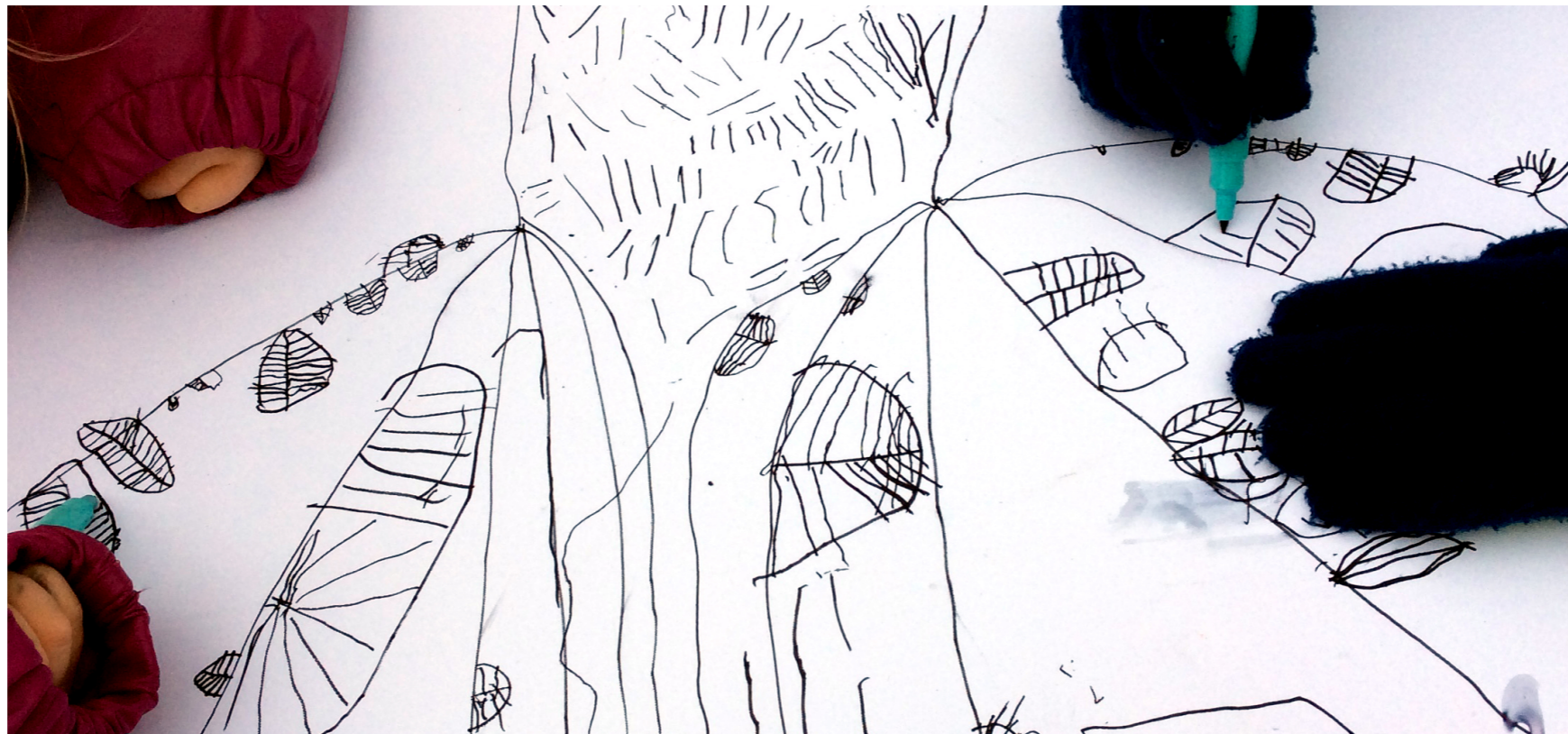
Idén bakom konceptförskolan

Haninge är en av de största kommunerna i Stockholms län, som växer och blir en allt viktigare knutpunkt i regionen. Haninge Kommun, med Handen som centralort, är en framväxande stad och en regional stadskärna. Tillgång till bra kommunikationer till arbete och innerstaden, i kombination med en närhet till en fantastisk skärgård och stora möjligheter till fritidsaktiviteter i naturen, är en attraktiv plats att leva i för våra nya kommuninnevånare. Ett snabbt växande Haninge ställer på många sätt höga krav på kommunen, att hela tiden ligga steget före och möta

upp de behov som våra invånare har. Behovet av att erbjuda bra förskolor och omsorg ökar, likväl som tiden behöver kortas för färdigställande av nya förskolor.

Konceptförskolan är framtagen med verksamheten i centrum. I planeringen av konceptförskolan, har en bred palett av erfarenhet inom kommunen tagits tillvara. Pedagoger, förskolechef, lokalstrateger, fastighetsbolaget Tornberget samt informationsinsamling från andra kommuner, har bidragit till konceptet. Genom att ha en genomtänkt förskola som mall i

varje nytt projekt, så kan både ledtiden och kostnader för byggnation hållas nere, och man slipper uppfinna hjulet en gång till. Endast mindre anpassningar till de lokala förhållandena behöver göras, som exempelvis val av värmeproduktion och fasadmateriäl. Konceptförskolan finns i två storlekar, en med sex avdelningar och en med åtta avdelningar. En pedagogisk utemiljö i direkt anslutning till förskolan förstärker konceptförskolan med en lustfylld och inlärningsrik utomhusvistelse.

Verksamhetens utformning

Pedagogisk utformning och värden

Haninge kommun har sedan flera år tagit ställning för en Reggio Emilia inspirerad pedagogik. Våra förskolechefer är utbildade pedagoger och vi samarbetar med Reggio Emilia institutet i utbildningsfrågor. Begrepp som blivit viktiga för oss är bland annat "ateljékultur", "demokratiska mötesplatser", "tidigt lärande" och "reflektionskultur".

När vi tänker "ateljékultur" gäller det alla miljöer, inte bara de där man kan måla eller arbeta med lera. Ett viktigt mål för alla Haninge kommuns förskolor är att arbeta fram en ateljékultur på varje förskoleområde. En ateljé är en miljö där det finns utforskande möjligheter, ett rikt material och en inriktning på vad som ska undersökas. Det kan till exempel vara en ateljé med inriktning på det digitala, ekologiska eller det tekniska. Ateljén är en miljö där lärande uppstår mellan barn och material och i samspel med andra barn och vuxna.

"Demokratiska mötesplatser" är ett begrepp som symboliserar vår idé om vikten av att medvetet skapa mötesplatser i förskolan där barn kan mötas på olika sätt. Vi vill att barn ska erbjudas upplevelser av att finnas i olika gruppkonstellationer där de kan pröva sina åsikter och antaganden. Det ställer krav på en miljö som både kan erbjuda större och mindre

sammanhang. I Haninge kommuns konceptförskola finns det fyra tydliga gemensamma ytor. På bottenplan finns en matsal och en utesov. På övervåningen finns en inne- och uteateljé. Avdelningarna finns i direkt anslutning till de gemensamma ytorna. Varje avdelning har ytterligare ett mindre rum.

"Tidigt lärande" har i forskning visat sig vara mycket viktigt för barnets fortsatta förmåga att lära sig i skolan. Att skapa en förskola med hög kvalitet och ett tydligt fokus på lärande är en kombination av ändamålsenliga lokaler, en rikt nyanserad miljö samt ett samspel mellan barn och pedagoger.

"Reflektionskultur" och reflektion är en viktig aspekt av lärandet både för barn och vuxna. Det är därför viktigt att vi utformar miljön så att det blir lätt att reflektera. Både tillsammans och för sig själv. Reflektionskultur och ateljékultur är begrepp som hänger ihop. Ateljén skapar förutsättningar för barnen att undersöka, utforska och pröva egna antaganden. Det leder vidare till reflektion, förståelse och slutsatser.

Logistik och rörelse

Flödet, logistiken och rörelsen i förskolan påverkar på många sätt verksamheten. Rörelse kan antingen upplevas som positivt eller negativt. Positiv rörelse är när det finns

möjligheter för barn och vuxna att naturligt formera sig i olika gruppstorlekar på förskolan. Negativ rörelse är när pedagogiska rum också blir rum för genompassage. Det ska vara lätt att ta sig från ett sammanhang till ett annat, till exempel från sin avdelning till ateljén, från uterum till avdelning, från arbetsrum och personalrum till verksamheten. Erfarenheter från tidigare nybyggnationer är att då hall och gemensamma pedagogiska ytor delar på samma utrymme uppstår ett konstant flöde av barn och vuxna. Ateljén blir på så sätt aldrig fredad. I den nya konceptförskolan har vi begränsat antal dörrar mot den gemensamma ytan och skapat flöden som möjliggör rörelse både in och ut från förskolan samt mellan avdelningar utan att störa verksamheten i ateljén.

En ändamålsenlig förskola

I Haninge kommuns konceptförskola står barnens och personalens lärande och välbefinnande i fokus. Miljön är framtagen i samråd med representanter för förskolan och med stöd av expertkunskap, med målsättningen att passa den verksamhetsidé som förskolan i Haninge har. Här är det enkelt att samarbeta mellan avdelningarna då planlösningen kretsar kring ett stort rum. Det kallas för torget eller ateljén och fungerar som hjärtat av förskolan. Då planlösningen utgår från detta centrala torg/ateljé förenklas personalens

arbete och naturliga möten skapas. Möjligheten till kreativitet betonas i byggnaden genom att avdelningarna ligger nära torget/ateljén. Här finns möjlighet till laborativ verksamhet liksom samvaro och måltider. Byggnaden utrustas med ett funktionellt tillagningskök med möjligheter för matavfallssortering som bidrar till kretsloppstänkandet.

Entrén är gemensam för flera avdelningar, vilket skapar en välkomnande känsla. Vidare erbjuds energiefektiva torkrum som tar hänsyn till arbetsmiljöaspekter och ergonomi. Tvättrum och toaletter är placerade för att samnyttjas av två avdelningar och är utformade med fönster som ger personalen möjlighet att överblicka angränsande utrymmen.

Leken och lärandet fortsätter utomhus

Haninge kommun eftersträvar att bevara befintlig naturmark och integrera förskolan med den naturliga omgivningen. Varje förskolas utemiljö skräddarsys efter tomtens förutsättningar och i samverkan med utvalda chefer och pedagoger. En förskolegård som harmonierar med den omgivande naturen blir både estetisk och unik.

Förskolegården utformas för att locka till kreativitet, utforskande och utmanande lek. De idéer vi har om innemiljön tar vi också med oss till utemiljön. Uteateljér, där barnen

ges möjlighet att laborera och undersöka material, är viktiga för att binda ihop de processer som startat i innemiljön med utemiljön. I förskolan ser vi miljön som en aktiv faktor för barns lärande. Därför är det viktigt att den är genomtänkt, tillgänglig och rik på olika sorters material. En god pedagogisk utemiljö kännetecknas av olika mötes- och samlingsplatser med naturliga lekredskap som stockar och stubbar. Det finns en rik variation av markmaterial, som till exempel gräsmattor, konstgräs, asfalt, gummiytor och sand. Träd, buskar och lekutrustning i olika storlekar bjuder in till lek för förskolans alla barn.

Utemiljön ska kunna användas av alla och därför ställer vi höga krav på tillgänglighet.

Möjligheter till förvaring av uteleksaker samt skydd för barnvagnar, cyklar och avfallshantering utgår från förskolans storlek och de behov som finns.

Inomhusmiljö

God luftkvalitet och rätt temperatur

En god inomhusmiljö i en förskola är en av de absolut viktigaste förutsättningarna för verksamheten. Luftens kvalitet ska bidra till ett inneklimat som skapar välmående och hälsa. Ett gott termisk klimat, med rätt temperatur och välanpassad luftomsättning minskar risken för trötthet och dålig koncentration hos barnen.

Att styra ventilationen dit den behövs och att dimensionera den olika för de skilda aktiviteterna ger möjlighet att bättre skraddarsy lösningar som blir energieffektiva och som inte i onödan torkar ut inneluften eller skapar ett inneklimat som upplevs som ett arbetsmiljöproblem.

Under vissa sommardagar kan det finnas behov för kylning av lokalen. Därför kan förskolan kylas med uteluften under natten. Kylan som lagras i material med högre värmelagringsskapacitet som gips och andra tunga material avkyler lokalen under dagen och skapar därmed en behaglig inomhustemperatur.

Det naturliga dagsljuset ger en visuell komfort inomhus samtidigt som det ger en visuell kontakt med den yttre miljön. Mängden dagsljus beror på fönstrets glasarea, fönsterglasets ljustransmission, rumsytors reflektionsförmåga och avskärmningen. I

konceptförskolan är en balans mellan solljusinsläppet och solvärmeinsläppet avgörande.

God akustik är central i barnens dagliga miljö

En faktor som på ett avgörande sätt ska påverka utformningen av förskolans lokaler är akustiken. Om man redan från början kan bygga väggar, tak och golv på ett sätt som ger en önskad ljudspridning så finns det stora vinster att göra. En hög grad av ljudabsorption medför korta efterklangstider och lägre nivå på ljudreflexer, vilket leder till låga bullernivåer och ett minskat behov av ljudisolering mellan rummen. Materialval, sätt att diffusera och rikta ljud förändrar sättet att uppfatta rummet på. De åtgärder som görs ska byggas in från början, inte vara komplement i efterhand för att styra upp en illa utformad ljudmiljö.

Uppfattbarhet av tal och möjlighet att sjunga tillsammans på en förskola är en del av pedagogiken som måste fungera. När akustiken fungerar, hjälper den till att spara pedagogernas röstresurser och minskar risken för nedsatt hörsel. Stora rum och små rum skapar olika ljudmiljöer som är en del av varseblivningen för barn, ljudet skapar en inramning till måltiden eller sovstunden och bidrar aktivt till välbefinnande. Erfarenheter från arbete med förskolor, visar att man generellt bör rekommendera kortare

efterklangstid än standarden i verksamheter för barn innan skolåldern. Detta gäller för rum med normal takhöjd, ju större rymd rummet har, desto längre efterklangstid kan man tolerera och ändå uppleva behaglig ljudnivå.

Medvetna materialval för en hälsosam inomhusmiljö

Val av byggmaterial är av betydelse för inomhusmiljön eftersom ämnen från byggmaterial kan avges till inomhusluften långt efter att byggnaden står färdig. Barn är mer känsliga och mer utsatta än vuxna människor när det gäller påverkan av kemiska ämnen. För att skydda barnens hälsa ska de material och kemiska produkter som används i konceptförskolan vara fria från farliga ämnen. Principen för materialval bygger på Stockholms läns strategi för giftfri miljö och kommunens arbete med en handlingsplan för att minska användningen av farliga ämnen.

Energieffektivt byggande

Idéerna bakom konceptförskolan utgår från Haninge kommuns klimat- och energistrategi. Strategin visar vägen för högre energiprestanda än BBR-krav, mot minienergihusstandard och med passivhusstandard som mål. För att nå höga energiprestanda, det vill säga så låg energianvändning som möjligt, måste man arbeta med många och olika saker samtidigt. Byggnadens kvalitéer är naturligtvis viktig, men även hur verksamheten använder byggnaden är viktigt. En effektiv energilösning är ett optimerat klimatskal, kombinerat med behovstyrd drift och inomhusmiljö beroende på verksamhetens aktivitet i lokalen.

Energiprestandan för konceptförskolan ökas genom att den byggs i två plan, med välisolerat och tätt klimatskal, tung stomme med minimala köldbryggor och luftläckage. Färre antal entréer och luftslussar minskar snabba värmeförluster. Trapporna till den övre våningen och driftutrymmet för ventilationen placeras utomhus, vilket minskar ytan som behöver värmas upp. Modern behovsstyrd ventilation med VAV-system, gör att ventilationen endast är igång när verksamheten är inomhus, resten av tiden går ventilationen på den lägsta nivån som byggnaden kräver. Värmeväxlare återvinner den största delen av värmeenergin i frånluften. Frånvaro- och dagsljusstyrd LED-belysning ger både en trevlig dagsljusliknande belysning, samtidigt

som den använder dagsljusinstrålning och närvaro för att spara energi.

Konceptförskolan har formgivits så att installationer för lokalproducerad energi, såsom solenergi, enkelt ska kunna anslutas. Ett lutande pulpettak som går att vända och anpassa efter förskolans placering mot söderläge, förenklar och förbättrar möjligheterna för exempelvis en solcellsanläggning.

I dagens byggtekniker med allt högre lufttätthet, så behöver man ta hänsyn till värmeenergin i solinstrålningen, vilket medför att behov av yttre solavskärmning ska tas med i beräkningen. Även överskottsvärmen från människor och apparater inomhus spelar en allt större roll för det termiska inomhusklimatet. Aktiviteter i bygganden kan minska behovet av tillförd energi för uppvärmning, men kan också medföra behov av kylning under varma perioder.

Långsiktig förvaltning och underhåll

Haninge kommuns fastighetsbolag, Tornberget Fastighetsförvaltnings AB, har kvalitets- och miljöledningssystem och projekteringsanvisningar som är anpassade efter ett effektivt byggande och långsiktigt förvaltande långsiktigt byggande och förvaltande av fastigheter. Det finns olika sätt att säkerställa kvalitet under hela bygg- och förvaltningsprocessen. Avsikten är att lägga grunden för förvaltningen under byggnadens hela livslängd.

Viktiga krav på byggnaden ur ett tekniskt perspektiv är att den ska vara energieffektiv, med höga krav på sund och komfortabel inomhusmiljö samt långsiktig hållbarhet. Kvaliteten på en byggnad bestäms av det sammanvägda resultatet av det byggda och hur de som använder byggnaden påverkas och trivs. Tornberget arbetar med medvetna materialval, vilket inte bara leder till bättre miljö och hälsa utan även till en mer effektiv drift av byggnaden.

Utöver myndighetskraven tas en separat "Fuktplan för projekt" fram, med höga krav för minimering av risk för fukt för att bidra till en god inomhusmiljö i byggnaderna. Termen "fuktskydd" avser alla åtgärder för att undvika skadlig fukt både under byggproduktion och under byggnadens livslängd. Byggtiden är riskabel bl a med anledning av nederbörd och att det kan finnas fukt i mark och byggmaterial. För att säkerställa ett fuk-

tskyddat byggande tas sakkunskap i fuktfrågor med redan i tidig planering för en byggnad.

System och material i byggnaderna ska vara anpassade för ett enkelt handhavande i förvaltningsskedet. Synen på investeringar har utvecklats och vi ser mer långsiktigt på investeringar idag till skillnad från förr, då man många gånger bara såg initiala kostnaden och valde därför det billigaste alternativet. Idag är vår bedömning av investeringar mer verklighetsförankrad med hänsyn till en produkts eller anläggningskostnad för hela dess livscykel. Tornberget använder sig av LCC-kalkyler som metod vid valet mellan enskilda produkter eller komplicerade tekniska system, för att få med alla kostnader över hela systemens livscykel. I regel så visar dessa uträkningar att kostnaden för inköp endast är en liten del av totalkostnaden, medan drift och underhåll utgör den största kostnaden.

Ju mer komplext det är att ersätta en komponent desto längre hållbarhet bör den ha. Man bör skapa åtkomliga tekniska installationer för att underlätta uppgraderingar och eventuella reparationer eller utbyten. Valda komponenter skall ingå i ett standardsortiment och vara av välkänt fabrikat med dokumenterad lagerhållning i Sverige, vilket ger ökade möjligheter för ett planerat underhåll och förvaltande. I anlägg-

ningen ingående komponenter och apparater skall väljas i så energieffektivt utförande som möjligt med bibehållande av god funktion. Enkelhet och robusthet i alla val av material samt teknik för luft och värme ger den bästa grunden för god kvalitet i längden, och därmed en hållbar förvaltning. Genom att välja rätt nivå på teknik ser man till att de inbyggda systemen blir underhållsminimerade. Erfarenhetsåterföring från byggande och förvaltningsskedena sker fortlöpande till uppdatering av Tornbergets projekteringsanvisningar, allt för att få så resurseffektiva lokaler som möjligt.

Koncept med 6-8 avdelningar - översiktsbild

Förskolan har antingen 6 eller 8 avdelningar och är på 1000 respektive 1320 kvadratmeter fördelat på två plan. Den har separata entréer till övre plan och markplan men också en inre trappa för den dagliga kontakten mellan våningsplanen.

Varje avdelning har tydliga egna rum och de gemensamma rummen som ateljé och matrum delas mellan avdelningarna. Så den dagliga verksamheten kommer att bli ett flöde mellan ute och inne med korta avstånd mellan den egna avdelningen och av- och påklädning. De större rummen utanför avdelningarna avgränsas vid behov med möblering. Pedagoger och barn är i grupper i olika delar av det stora rummet då man äter eller är i verksamhet i ateljén. Den långa väggen som avgränsar avdelningarna från resten av verksamheten är förberedd för spridning och absorbering av ljud anpassat för de ljud och buller som uppkommer på en förskola.

Fasaderna kan anpassas till den omgivande bebyggelsen, antingen de utförs i målat trä eller en kombination av tegel och trä. De omgivande uterummen för uteateljé och utesov och förvaring av barnvagnar utförs i brandskyddat trä med ett finmaskigt raster inåt mot barnen.

Träpanel med
röd kulör

Tegel i löpför-
band

Träpanel med
svart kulör

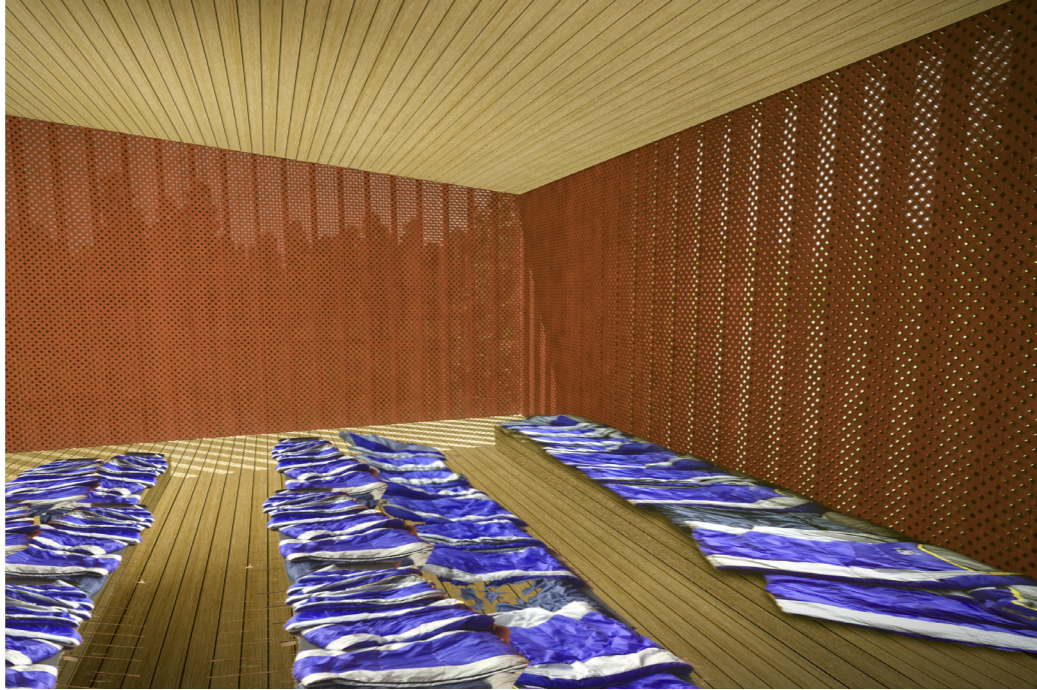
Bilder från ateljéer och utesov

Uteateljé

Ateljé

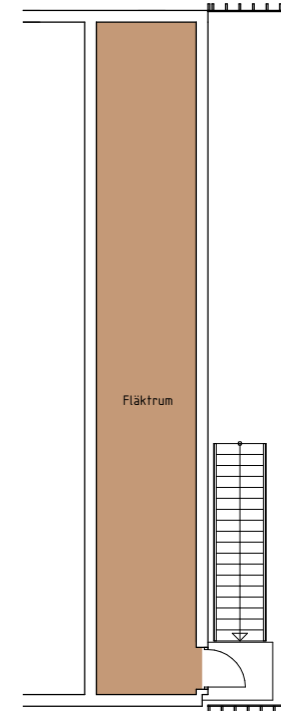
Utesov

Koncept med 6 avdelningar - ritningar

Plan 1

Plan 3

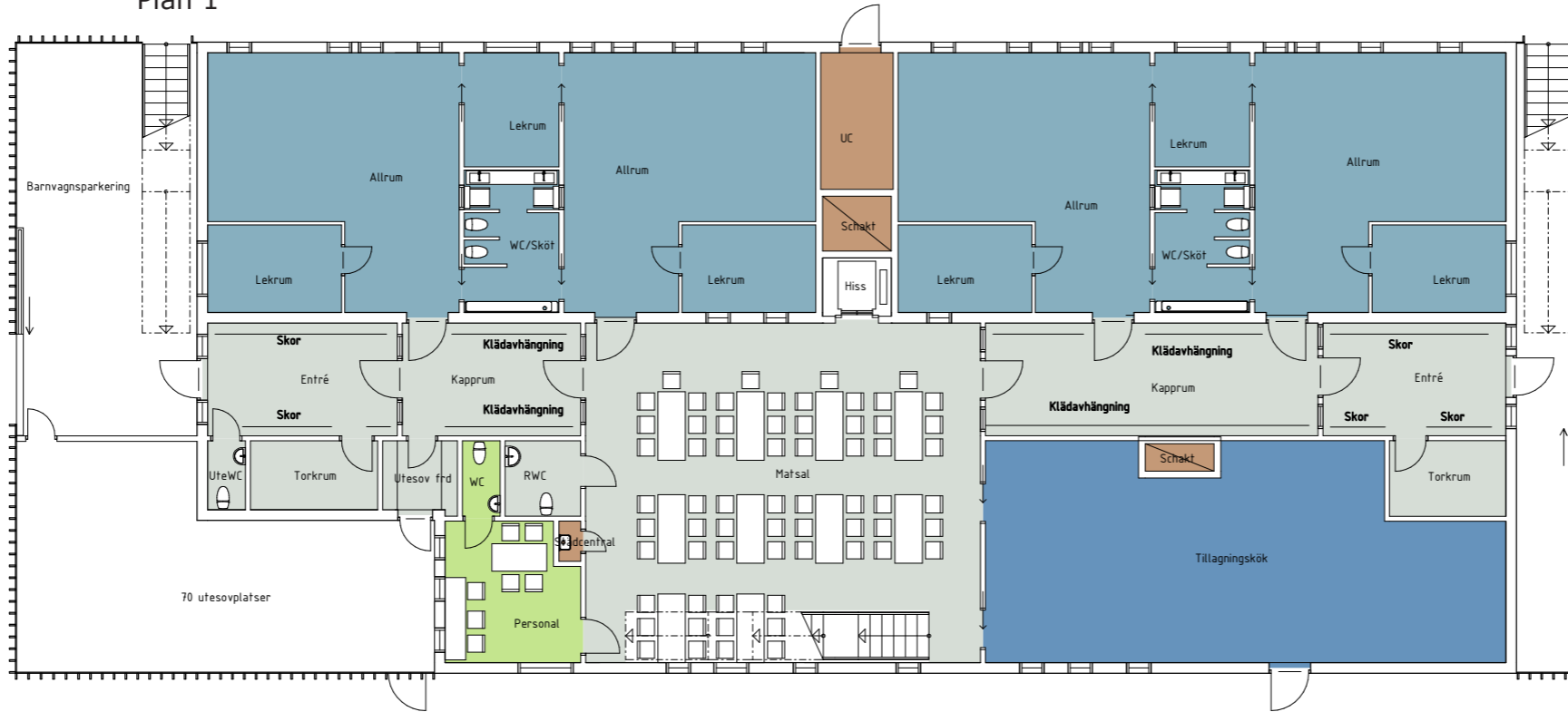
Plan 2

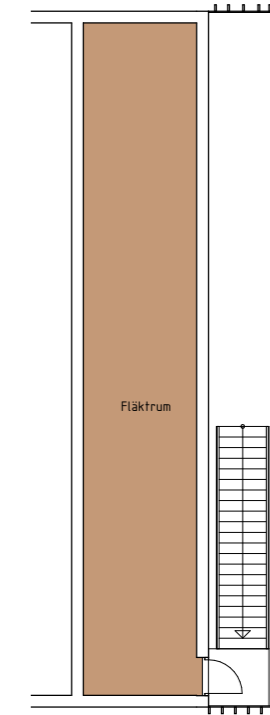
- - Avdelningar
- - Personal
- - Gemensammautor
- - Kök
- - Drift och teknikutrymmen

Koncept med 8 avdelningar - ritningar

Plan 1

Plan 3

Plan 2

- - Avdelningar
- - Personal
- - Gemensamma ytor
- - Kök
- - Drift och teknikutrymmen